

DO CZEGO SŁUŻĄ MAPY?

MAGDALENA ANNA
JANKUN

SCENARIUSZ LEKCJI

Program nauczania geografii w szkole podstawowej

opracowany w ramach projektu

„Tworzenie programów nauczania oraz scenariuszy lekcji i zajęć wchodzących w skład zestawów narzędzi edukacyjnych wspierających proces kształcenia ogólnego w zakresie kompetencji kluczowych uczniów niezbędnych do poruszania się na rynku pracy”

dofinansowanego ze środków Funduszy Europejskich w ramach
Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój, 2.10 Wysoka jakość systemu oświaty.

WARSZAWA 2019

Redakcja merytoryczna – Elżbieta Miterka
Recenzja merytoryczna – Alicja Węsierska-Kwiecień
Agnieszka Stanuszkiewicz
dr Beata Rola
Agnieszka Ratajczak-Mucharska

Redakcja językowa i korekta – Editio

Projekt graficzny i projekt okładki – Editio

Skład i redakcja techniczna – Editio

Warszawa 2019
Ośrodek Rozwoju Edukacji
Aleje Ujazdowskie 28
00-478 Warszawa
www.ore.edu.pl

Publikacja jest rozpowszechniana na zasadach wolnej licencji Creative Commons –
Użycie niekomercyjne 4.0 Polska (CC-BY-NC).
<https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/deed.pl>

Adresat:

uczeń klasy V szkoły podstawowej

Miejsce:

gabinet geograficzny

Czas realizacji:

1 godzina dydaktyczna

Temat:

Do czego służą mapy?

Podstawa programowa:

I. Mapa Polski: mapa ogólnogeograficzna, krajobrazowa, turystyczna (drukowana i cyfrowa), skala mapy, znaki na mapie, treść mapy. Uczeń: 1) stosuje legendę mapy do odczytania informacji oraz skalę mapy do obliczania odległości między wybranymi obiektami; 3) czyta treść mapy Polski.

Cele lekcji:

Jak czytać mapę?

Kompetencje kluczowe:

- kompetencje w zakresie rozumienia i tworzenia informacji;
- kompetencje w zakresie wielojęzyczności;
- kompetencje osobiste, społeczne i w zakresie umiejętności uczenia się;
- kompetencje cyfrowe.

Cele szczegółowe operacyjne:

- określisz różnice między planem a mapą;
- omówisz co zawiera legenda;
- wyjaśnisz na czym polega generalizacja mapy;
- wymienisz podstawowe elementy mapy;
- korzystając ze skali, obliczysz odległości na mapie.

Metody/formy pracy:

wykorzystanie narzędzi ICT, metoda burza mózgów, pogadanka, mapa mentalna, praca indywidualna, praca w parach oraz całego zespołu klasowego.

Środki dydaktyczne:

podręcznik, e-podręcznik do nauczania geografii, tablica interaktywna, create.kahoot.it,

aplikacja Google Earth, mapa fizyczna Polski, globusy fizyczne, atlasy geograficzne, tablety/komputery.

Narzędzia TIK do wykorzystania na tej lekcji oraz cel ich zastosowania:

e-podręcznik http://www.epodreczniki.pl/reader/c/148602/v/52/t/student-canon/m/il4LFIM6Ay#il4LFIM6Ay_d5e237, aplikacja Google Earth w celu pokazania obiektów rzeczywistych wybranego obszaru, create.kahoot.it/details/plan-i-mapa/78f225f8-7f59-4ab2-8329-4bc78fbba5fb, test zbierający wiedzę i umiejętności z lekcji.

Przebieg lekcji

Faza wstępna:

1. Nauczyciel informuje uczniów o celach lekcji.
2. Rozpoczyna zajęcia od metody burza mózgów, zadając pytanie, do czego służy mapa. Dyskusja.
3. Za pomocą „mapy mentalnej” uczniowie na tablicy zapisują swoje skojarzenia.

Faza realizacyjna:

1. Praca w parach z atlasem geograficznym. Zadaniem uczniów jest wybranie jednej mapy z atlasu oraz odczytanie informacji, co dana mapa przedstawia. Dyskusja.
2. Nauczyciel wyjaśnia pojęcia mapa i plan. Wskazuje różnice między nimi. Wyjaśnia, z jakich elementów składa się mapa. Uczniowie wyszukują omawiane elementy na mapie w atlasie geograficznym.
3. Nauczyciel podkreśla, że mapa jest źródłem informacji geograficznej, natomiast czytanie mapy ułatwiają znaki, które znajdują się w jej legendzie.
4. Uczniowie wyszukują na swojej mapie legendę i w parach odczytują elementy w niej się znajdujące. Następnie wyszukują znaki na mapie i odczytują informacje z legendy, co one oznaczają.
5. Nauczyciel uruchamia na tablicy interaktywnej tekst z e-podręcznika „Typowa mapa i jej elementy” oraz „Znaki kartograficzne”. Uczniowie do wyszukiwania posługują się lupą interaktywną. Analiza. Wyciągnięcie wniosków.
6. Nauczyciel wyjaśnia, do czego służy skala. Wskazuje jej rodzaje. Korzysta ze schematu z e-podręcznika „Skala liczbowa, skala mianowana, podziałka liniowa”.
7. Uczniowie obliczają odległości na mapie, stosując podane skale. Zadania obliczane są na tablicy.
8. Nauczyciel kieruje ponownie pytanie do klasy: Czy jest możliwe wprowadzenie wszystkich rzeczywistych elementów na przygotowywaną mapę? Dyskusja.
9. Nauczyciel prosi o wyszukanie różnych map z atlasu geograficznego, np.: mapę ogólnogeograficzną Polski w skali 1:2 250 000 oraz mapę świata 1:100 000 000. Uczniowie wskazują mapę bardziej dokładną. Dyskusja.

10. Prowadzący wyjaśnia uczniom, że nie ma możliwości, by wszystkie obiekty rzeczywiste, które znajdują się w terenie, mogły być umieszczone na mapie. Oznacza to generalizację mapy. Nauczyciel odsyła uczniów do materiałów źródłowych, uruchamia wideo *Generalizacja mapy* znajdujące się w e-podręczniku.
11. Prowadzący posługuje się aplikacją Google Earth w celu pokazania obiektów rzeczywistych wybranego obszaru. Dyskusja.

Faza podsumowująca:

1. Na zakończenie zajęć uczniowie wykonują na tablicy interaktywnej polecenia z e-podręcznika nr 1 i 2.
2. Nauczyciel uruchamia [create.kahoot.it/plan-i-mapa](https://create.kahoot.it/) z testem w celu podsumowania wiadomości z lekcji (nauczyciel może zmodyfikować zestaw pytań). W quizie biorą udział chętni uczniowie, którzy mają dostęp do internetu w swoich smartfonach.
3. Nauczyciel podsumowuje pracę uczniów, dokonuje oceny, biorąc pod uwagę wkład i możliwości uczniów.
4. Sposób podsumowania lekcji z uwzględnieniem celów: quiz – runda bez przymusu.

Komentarz metodyczny

Scenariusz jest uniwersalny, nie zawiera żadnych barier i może być modyfikowany do pracy z uczniami o specjalnych potrzebach edukacyjnych oraz dostosowywany do potencjalnych możliwości uczniów.

Scenariusz jest zgodny z wielospecjalistyczną oceną poziomu funkcjonowania ucznia.

Zaleca się wykorzystywanie metody zdań podsumowujących, która uwzględnia SPE uczniów oraz pozwala nauczycielowi na monitorowanie postępów ucznia ze SPE. Metoda zdań podsumowujących polega na poleceniu uczniom dokończenia zdania:

Dziś nauczyłem/łam się...; Zrozumiałem/łam, że...; Przypomniałem sobie, że...; Zaskoczyło mnie, że...; Dziś osiągnąłem/osiągnęłam cel, gdyż...

lub innego zdania, które jest odpowiednie dla uczniów ze SPE, z którymi pracuje nauczyciel. Uczniowie mogą odpowiedzieć sami lub w parach. Można ich poprosić, aby po kolei przeczytali swoje zdanie lub oddali kartki nauczycielowi. W pracy z uczniami o SPE jednym z najprostszych sposobów dopasowania metod jest modyfikacja ćwiczeń, zadań i poleceń, polegająca na dostosowaniu ich, tak by mogły być wykonane przez uczniów o niższym potencjale i obmyśleniu propozycji zadań trudniejszych dla uczniów zdolnych. Nauczyciel powinien stosować różne techniki pracy z uczniem, uwzględniając SPE: pomoc w czytaniu poleceń i treści zadań, dokładną analizę treści i upewnianie się, że uczeń rozumie, wydawanie krótkich i konkretnych poleceń, wydłużenie czasu na pracę

z tekstem i wykonanie prac pisemnych, sprawdzanie stopnia zrozumienia tekstu i poleceń, zapis trudnych, nowych terminów na tablicy, zwracanie uwagi uczniom na poprawność zapisów oraz wprowadzenie ćwiczeń utrwalających, pomoc w wykonywaniu rysunków, schematów. Przy ocenie ucznia ze SPE obowiązuje zasada indywidualizacji. Wystawiona ocena nie może wynikać z porównania postępów z innymi uczniami. Musi być wielostronna. Należy przy jej wystawieniu wziąć pod uwagę indywidualne osiągnięcia ucznia oraz jego nowo zdobyte umiejętności, wkład pracy, zainteresowanie i aktywność na zajęciach. Nauczyciel powinien stosować ocenianie kształtujące, które eliminuje stres związany z ocenianiem. Musi udzielać informacji zwrotnej dotyczącej wiedzy i umiejętności uczniów w tym uczniów o SPE. Korzystne będzie również stosowanie samooceny, między innymi poprzez zaproponowaną technikę zdań podsumowujących. Dobór metod i narzędzi kontroli należy do nauczyciela, ponieważ to on zna najlepiej potrzeby uczniów.